

2. Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Поняття юридичної діяльності та особливості здійснення у правових сім'ях сучасності. Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження): монографія. Київ: Фенікс, 2007. С. 294- 326.

3. Чепульченко Т. О. Особливості правового регулювання в країнах релігійного права. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1 (21). 2014. С. 115-120. URL: <file:///C:/Users/Shved/Desktop/%D1%8E%D0%BA.pdf>

4. Саміло Г. О. «Мусульманське право» та «Право мусульманських країн»: питання співвідношення понять. Порівняльно-аналітичне право. №5, 2014. С. 40-42. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1005/1/Samilo_Islamic_law.pdf

5. Міма І.В. Іудейське право. Порівняльне правознавство (правові системи світу): монографія. За заг. ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. Київ: Парламентське вид-во, 2008. С. 330-370.

Ю.І. Корнелюк

асистент кафедри ТІФП

Навчально-наукового інституту права,

психології та інноваційної освіти

Національного університету «Львівська політехніка»

Софія Дуда

студентка ІІПО

ОСОБЛИВОСТІ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

Наука теорії держави та права акцентує значну увагу на вивченні правових систем світу. Це не випадково, оскільки саме правові системи є основою правової культури, без їх вивчення залишаться незрозумілими минуле, сучасний стан та подальші перспективи розвитку і окремих національних правових систем, і права у світовому масштабі.

Романо-германський тип правової системи сформувався в XII – на початку XIII ст. в континентальній Європі. «Її основою стало римське право, яке слід визначити як застосування норм римського права, що почалося в низці країн в умовах середньовіччя. Підставами для такого розуміння були умови економічного та заснованого на ньому соціального життя Західної Європи (розвиток торгівлі, ремесел, зростання міст), а також властивості самого римського приватного права, що виникли в результаті певних економічних умов».

Романо-германську правову сім'ю ще називають континентальною, тому що центром її розвитку вважається континентальна Європа. У романо-германській правовій сім'ї можна виокремити такі групи правових сімей: романська (Італія, Франція, Іспанія), скандинавська (Швеція, Данія, Норвегія, Фінляндія), германська (Німеччина, Австрія), слов'янська (Україна, Росія, Білорусія), правова система Японії та латиноамериканська правова група (Аргентина, Бразилія, Чилі, Парагвай, Уругвай). Проте романо-германське право має свої характерні особливості у кожній країні [1, с. 97].

Романо-германська правова сім'я (континентальна) – це сукупність національних правових систем країн континентальної Європи, що мають схожість історичного генезису на основі давньоримського права та його пристосування (разом з канонічним правом і місцевими звичаями) до нових національних умов, спільні засади правового регулювання, подібні риси структури права з поділом на публічне і приватне право, одноманітне розуміння природи норми права як правила поведінки загального характеру, єдність системи форм (джерел) права, основною з яких є нормативно-правовий акт.

Основними рисами романо-германської правової сім'ї є:

- *домінування суб'єктивних прав і свобод*, а не обов'язків людини. Право країн континентальної Європи є одним з найбільш гуманістично спрямованих у світі, що підтверджується чинністю відповідних регіональних міжнародно-правових документів, зокрема Європейською Конвенцією про захист прав та основоположних свобод людини від 4 листопада 1950 р.;

- *провідна роль у формуванні правових норм відводиться законодавцю*, який визначає характер норми права як загального правила поведінки;

- єдина ієрархічно побудована система форм (джерел) права, домінуюче місце в якій посідає нормативний акт, наявність писаних конституцій як основних законів держави;
- правовий звичай є другорядною формою (джерелом) права. Звичай діє як «доповнення до закону», сфери застосування звичаю «крім закону» і «проти закону» дуже обмежені прогресом кодифікації, хоч існування таких й не заперечується [2, с. 140].

Джерелами права романо-германської правової системи є закони, звичаї, судова та адміністративна практика, а також правові доктрини.

Серед джерел права романо-германської правової сім'ї пріоритетне місце посідає нормативно-правовий акт (закон). Нормативно-правовим актом є офіційний письмовий документ, який містить норму права.

Важливе значення у системі джерел права романо-германської правової сім'ї належить підзаконним нормативно-правовим актам, до яких належать постанови, декрети, укази, інструкції, рішення, регламенти, циркуляри. Переважна більшість з них з'являється як результат делегованої правотворчості (наприклад, парламент делегує свої повноваження уряду).

Серед джерел права звичай відіграє другорядну роль, виступає доповненням до закону. Допоміжний характер стосовно закону як основної форми права також відіграє правова доктрина. На думку дослідників, роль правової доктрини визнається у законопідготовчій та правозастосовній діяльності (тлумачення норм права) [3, с. 57].

Система права романо-германської сім'ї складається із двох підсистем: публічне право та приватне право. Публічне право є сукупністю правових норм, що регулюють відносини у сфері публічного (загальнодержавного) інтересу громадян держави (до галузей підсистеми публічного права належать, наприклад, конституційне, кримінальне, фінансове, міжнародне публічне право). Приватне право – це сукупність правових норм, що регулюють інтереси громадян у сфері приватного інтересу (до галузей підсистеми приватного права, наприклад, належать, цивільне, сімейне, міжнародне приватне право).

Романо-германська правова система (або континентальна) відома ще як система кодифікованого права, тому що її характерною рисою є високий рівень узагальнення та систематизації національного законодавства – наявність великої кількості кодексів [4, с. 165].

Отже, історичні корені романо-германської правової системи сягають римського права. На відміну від англосаксонської правової системи, де найважливішим джерелом права є судовий прецедент, у державах романо-германської правової сім'ї основним джерелом права виступає нормативно-правовий акт (закон).

Тому пріоритет норми є характерною особливістю романо-германського права. Також характерними особливостями романо-германської правової системи, що вирізняє її серед інших правових систем світу, є ієрархічність нормативно-правових актів, їх кодифікованість, диференціація системи права на публічне і приватне, а також галузевий поділ.

Внутрішньо узгоджена система права у країнах романо-германської сім'ї утворюється за рахунок об'єднання норм у певні групи (інститути та галузі права). Для більшості країн цієї сім'ї характерна наявність писаної конституції, норми якої мають найвищу юридичну силу в державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравчук М. В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 247 с.
2. Луць Л.А. Сучасні правові системи світу. Львів: юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2003. 273 с.
3. Ситар І.М. Романо-германська правова сім'я: гносеологічні та теоретичні аспекти: навч.. Львів: ЛьвДУВС, 2009. 168 с.
4. Скаун О. Ф. Теорія держави і права. Харків : Консум, 2004. 656 с.